

Monitoring obszarów Natura 2000 w ramach PZO/PO

Andrzej Langowski
Generalna Dyrekcja
Ochrony Środowiska

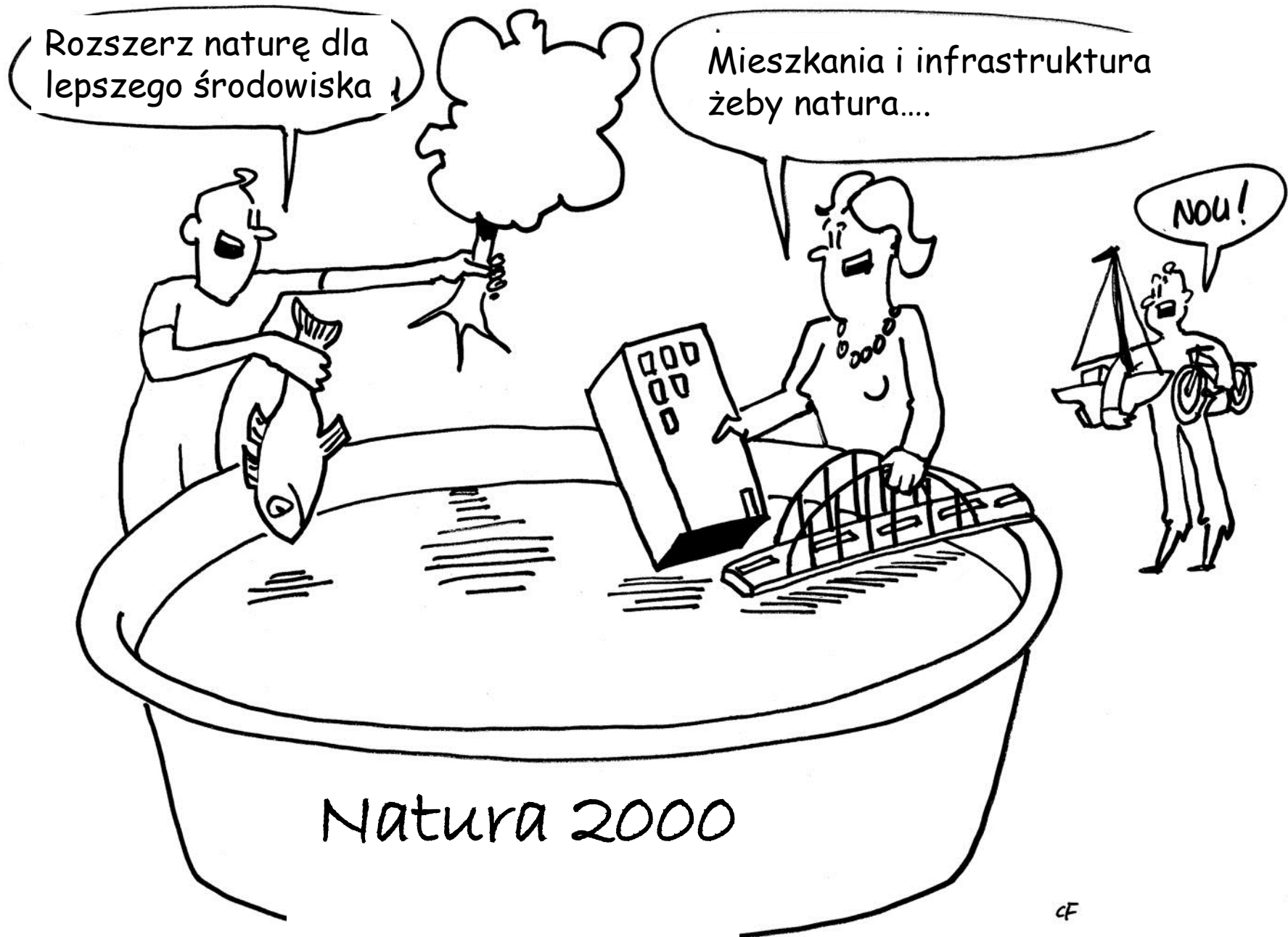

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA

- Rosnąca ilość projektów zagospodarowania przestrzeni
- Złożoność projektów zagospodarowania przestrzeni
- Rosnące zainteresowanie otoczeniem, w którym żyjemy

Czy wszystko się zmieści?

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA I NATURA 2000

Komunikacja ze społeczeństwem

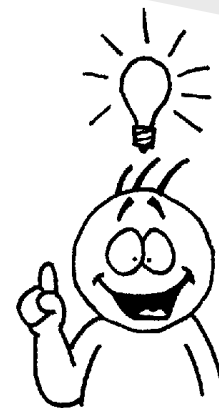

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

5 mei 2012
www.gdos.gov.pl

LNA
JA
NY
WISKA

Pozwól mi zrobić, a zrozumie!

- Wspólna odpowiedzialność (pełne uczestnictwo)
- Zainteresowane strony zbierają się razem
- Wszyscy są zaproszeni do wyrażania swoich opinii
- Wszyscy są bezpośrednio zaangażowani w rozwój planów zarządzania

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Uczestnictwo interesariuszy

Poziomy uczestnictwa interesariuszy

- Pełne partnerstwo w podejmowaniu decyzji
- Uczestnictwo w planowaniu
- Informacja aktywna
- Informacja pasywna

Wzrastające
zaangażowanie

The diagram features a large, faint circular watermark of the logo of the General Directorate of Environmental Protection (GDOŚ) in the background. Overlaid on this is a black arrow pointing upwards from a black oval. The oval contains the text 'Wzrastające zaangażowanie' (Increasing engagement). The arrow points towards the top right of the slide, indicating a progression or increase in the level of stakeholder participation.

Sporządzanie PZO/PO krok po kroku - warsztaty

Praca zmierzająca do
stworzenia dokumentu końcowego

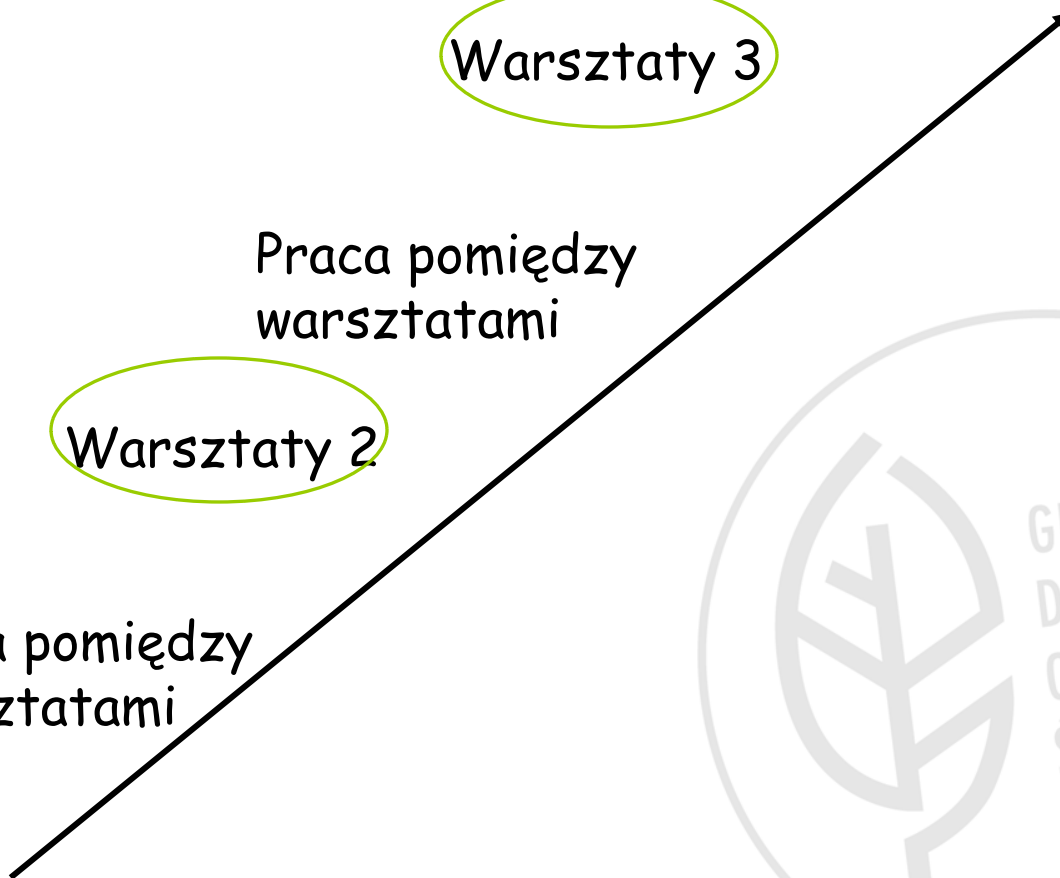
Warsztaty 3

Praca pomiędzy
warsztatami

Warsztaty 2

Praca pomiędzy
warsztatami

Warsztaty 1

Korzystny Stan Ochrony

- **jaki jest cel ochrony**, jak oceniać **jakość** siedlisk bądź stan ochrony gatunków, dla których obszar został stworzony
- Musi być to system prosty i zrozumiały...
- ... ale jednocześnie musi dawać rzetelne informacje czy wszystko jest w porządku czy coś się dzieje,
- aby móc scharakteryzować i raportować Właściwy Stan Ochrony siedlisk lub gatunków

Cel= tam gdzie to możliwe Korzystny Stan Ochrony siedliska

definicja korzystnego stanu ochrony dla siedlisk została określona w art. 1 e Dyrektywy Siedliskowej:

*"Korzystny stan ochrony siedliska naturalnego oznacza sumę oddziaływań na siedlisko naturalne oraz na jego typowe gatunki, które mogą mieć wpływ na jego długofalowe **rozmieszczenie, strukturę i funkcje** oraz na długoterminowe przetrwanie jego **typowych gatunków** w obrębie terytorium o którym mowa w art. 2."*

Korzystny Stan Ochrony siedliska

Co to oznacza dla siedliska?

Stan zachowania = ogół czynników oddziałujących na siedlisko jest „właściwy”, gdy:

- **Zasięg** naturalny jest stabilny lub zwiększa się
- Specyficzna **struktura i funkcje** są typowe, gwarantują trwałość i prawdopodobnie będą istnieć w dającej się przewidzieć przyszłości
- **Populacje typowych gatunków** są właściwe i stabilne

Ale żeby mówić o
korzystnym stanie
trzeba go jakoś mierzyć

Na środowisko działają różne czynniki

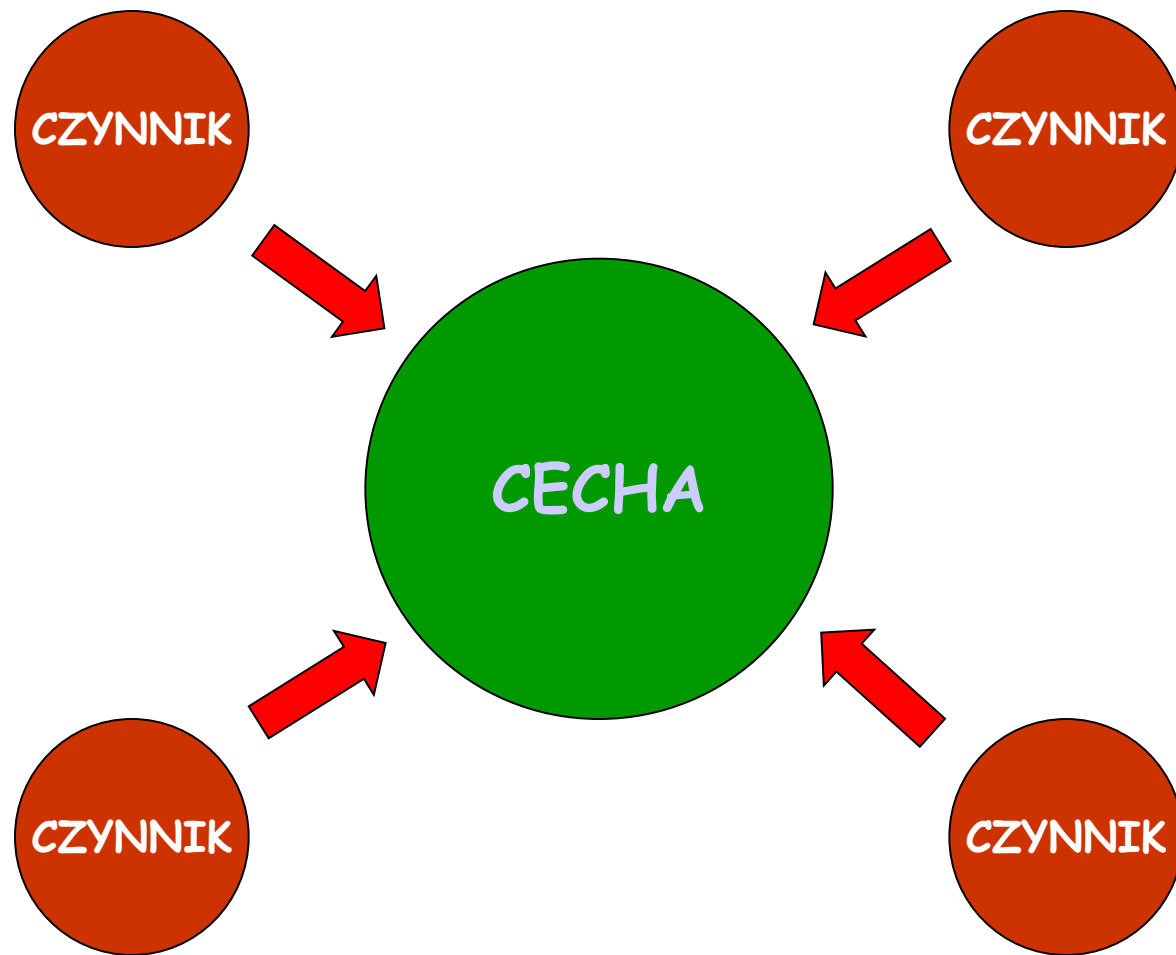
GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Czynniki

Czynnik to wszystko, co zmieniło, zmienia lub może zmienić cechę np siedliska.

Czynniki mogą być zarówno pozytywne jak i negatywne.

Czynniki mogą być antropogeniczne lub naturalne.

Czynniki mogą oddziaływać na miejscu lub z daleka

Czynnikiem jest

jakość lub właściwość jakiegoś terenu, na przykład jakość wody lub jej poziom

GENERALNA
REKCYA
CHRONY
RODOWISKA

Czynnikami są...

... naturalne procesy typu
erozja brzegu rzeki lub
niekorzystne działanie
wiatru na terenach leśnych

Czynnikami jest...

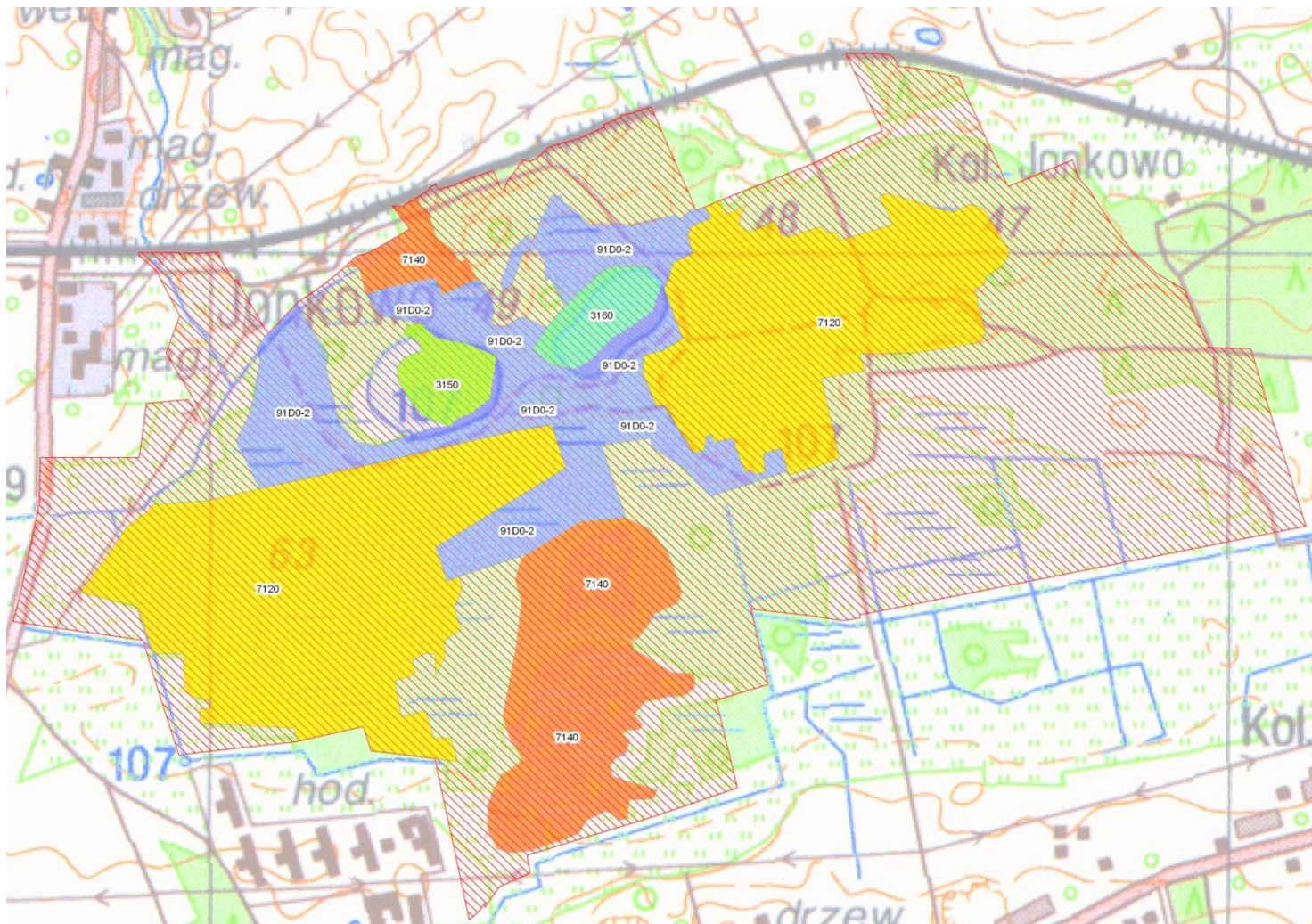
... działalność człowieka
taka jak budowanie,
rolnictwo, rekreacja

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

KSO - zasięg naturalny siedlisk jest stabilny

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

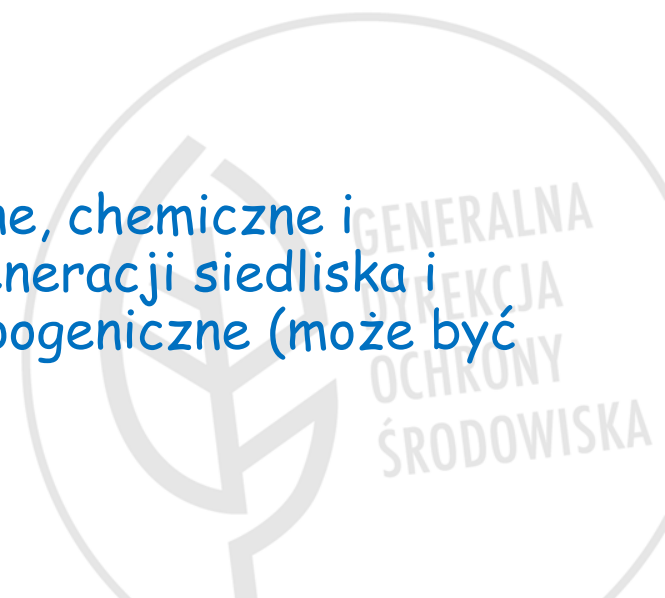
GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Korzystny Stan Ochrony siedlisk

parametr **struktura i funkcje konieczne do utrzymania właściwego stanu - ale co to znaczy?**

- *struktura* - skład, udział i formy gatunków roślin i zwierząt w zbiorowisku roślinnym oraz jego siedlisko abiotyczne - stosunki wodne, gleby, warunki świetlne, itd.
- *funkcjonowanie* - naturalne procesy fizyczne, chemiczne i ekologiczne decydujące o zdolności do regeneracji siedliska i trwania w czasie oraz oddziaływania antropogeniczne (może być pozytywne lub negatywne)

WSO - Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (6510) - jak ocenić czy dana struktura i funkcje jest właściwa i ma szanse na utrzymanie?

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Czy struktura i funkcje są właściwe ?

**Czy poziom wody i jej
jakość zapewni dobry stan
siedliska?**

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

„Struktura i funkcje”

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚR
www.gdos.gov.pl

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

„Struktura i funkcje”

Struktura gatunkowa (w lesie - tak
drzewostanu, jak i runa),
nie zubożona kompozycja florystyczna,
brak gatunków obcych geograficznie i
ekologicznie

- będą zawsze wskaźnikami „właściwej
struktury” ekosystemu (siedliska
przyrodniczego)

„Struktura i funkcje”

Dla torfowisk wskaźnikiem „korzystnej struktury” będą naturalne i typowe dla danego typu torfowiska warunki wodne

Korzystne warunki wodne to nie tylko poziom wody, ale i jego zmienność w cyklu rocznym, pochodzenie wody oraz jej właściwości

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Naturalne procesy typowe dla danego typu ekosystemu

są traktowane jako wskaźniki 'korzystnej struktury i funkcji'

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

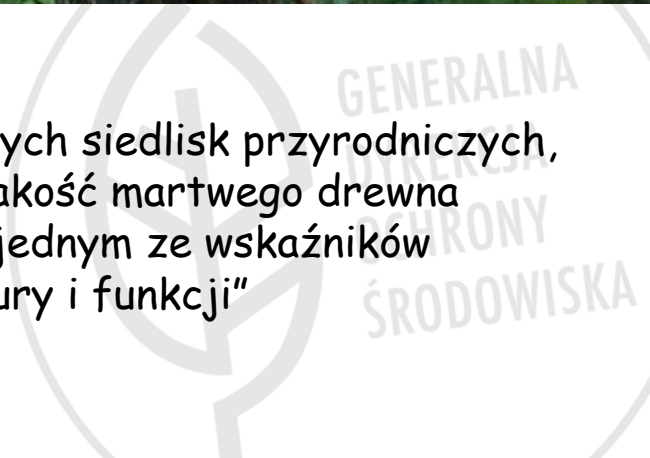
ŚRODOWISKA

„martwe” drewno

Obecność w lesie rozkładającego się drewna i jego ilość jest w Europie powszechnie przyjmowana jako jeden ze wskaźników „stanu ochrony” leśnego siedliska przyrodniczego

Dla leśnych siedlisk przyrodniczych, ilość i jakość martwego drewna będzie jednym ze wskaźników „struktury i funkcji”

Cel = Korzystny stan ochrony

Parametr 3: „szanse zachowania siedliska” ocenia się według następującej skali:

Parametr	FV (właściwy)	U1 (niezadowalający)	U2 (zły)
3. Szanse zachowania siedliska	Brak zagrożeń i negatywnych trendów. Zachowanie siedliska w stanie <u>niepogorszonem</u> w perspektywie 10-20 lat jest niemal pewne.	Zachowanie siedliska w stanie <u>niepogorszonem</u> w perspektywie 10-20 lat nie jest pewne, ale jest prawdopodobne, o ile uda się zapobiec istniejącym zagrożeniom.	Zachowanie siedliska w stanie <u>niepogorszonem</u> w perspektywie 10-20 lat będzie bardzo trudne: zaawansowane procesy recesji, silne negatywne trendy lub znaczne zagrożenia.

Łączna ocena stanu ochrony jest ustalana na podstawie Parametrów 1-3, wg następującego schematu wnioskowania:

- 1) jeżeli choć jeden z trzech Parametrów jest oceniony jako U2, to ocena globalna = U2;
- 2) jeżeli nie zachodzi powyższe, ale choć jeden z trzech Parametrów jest oceniony jako U1, to ocena globalna = U1;
- 3) jeżeli nie zachodzi powyższe, ale dwa lub trzy Parametry są ocenione jako XX, to ocena globalna = XX;
- 4) jeżeli nie zachodzi powyższe (tj. wszystkie trzy parametry są ocenione jako FV, albo dwa Parametry są ocenione jako FV a jeden jako XX), to ocena globalna = FV.

Koncepcja „typowych gatunków”

„Typowe gatunki” siedliska przyrodniczego = gatunki „typowe dla ekosystemu”

Gatunki, które są „papierkiem lakmusowym” stanu ekosystemu,
Gatunki, które wskazują na zdolność ekosystemu do podtrzymywania różnorodności biologicznej

„Typowe gatunki” dla siedliska przyrodniczego to także gatunki owadów, ptaków ...

Stan siedliska przyrodniczego może być uznany za właściwy tylko wówczas, gdy stan „typowych gatunków” jest korzystny

Korzystny Stan Ochrony gatunku

definicja korzystnego stanu ochrony dla gatunków określa artykuł 1(i) Dyrektywy Siedliskowej:

Korzystny Stan Ochrony gatunku - to stan, w którym dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek jest **trwałym składnikiem** właściwego dla niego siedliska, **naturalny zasięg gatunku** nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz istnieje i prawdopodobnie będzie w dłuższym okresie czasu nadal istniało **odpowiednio duże siedlisko** dla utrzymania się populacji tego gatunku"

Czego potrzebujemy do określenia Korzystnego Stanu Ochrony ?

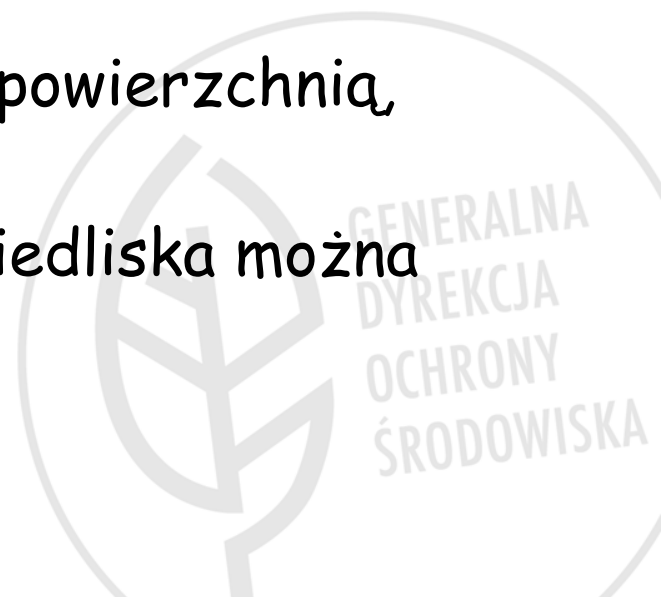
- aktualnych danych o naturalnych zasięgu siedliska a dla gatunku o dynamice populacji i zmianie areалу
- wiedzy o roli warunków biotycznych i abiotycznych koniecznych do długotrwałego występowania gatunków/siedlisk
- pewności, że stan ochrony gatunków typowych dla siedliska jest w porządku

Jak więc oszacować KSO

Pierwszy krok to identyfikacja **cech** dla przedmiotów ochrony

- informacja o przedmiocie ochrony, np. mapa siedliskami,
- każde siedlisko charakteryzuje się powierzchnią, strukturą i funkcją
- powierzchnię, strukturę i funkcję siedliska można opisać za pomocą grupy cech

Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (6510) – przykładowe **cechy** siedliska

Cechy siedliska

powierzchnia

poziom wód gruntowych

fragmentacja

skład gatunkowy roślinności - stosunek traw do ziół lub frekwencje poszczególnych gatunków lub grup systematycznych tj. mchy, porosty, trawy, zioła

występowanie określonych gatunków lokalnych

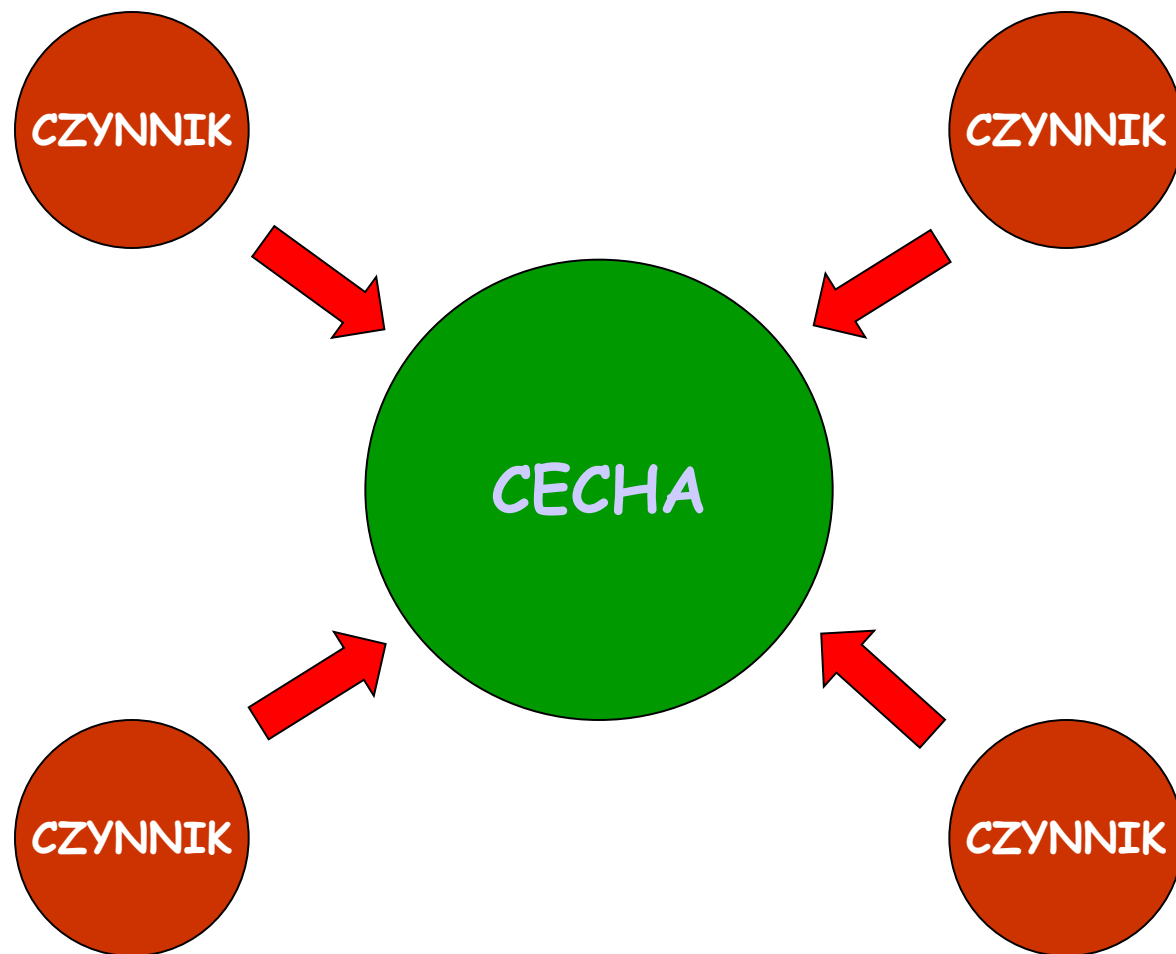
grunt nie pokryty roślinnością

obecność drzew

wysokość darni

ściółka (płaty martwej darni)

Czynniki

Czynnik to wszystko, co zmieniło, zmienia lub może zmienić cechę

Czynniki mogą być zarówno pozytywne jak i negatywne

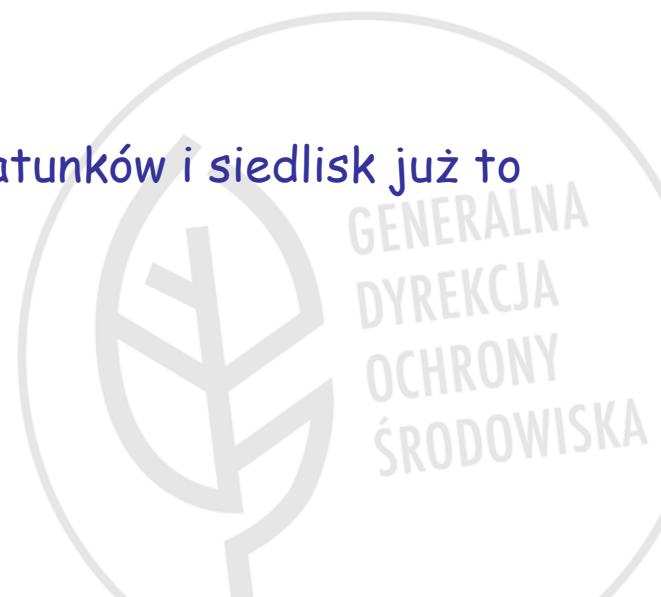
Czynniki mogą być antropogeniczne lub naturalne

Czynniki mogą oddziaływać zarówno w ramach obszaru jak i poza nim

Dla czynników oddziałujących na cechy siedliska jak np. poziom wód gruntowych można opracować zestaw wskaźników które będą oceniały siłę oddziaływania czynnika na stan siedliska lub populację...

... i dla większości występujących w naszym kraju gatunków i siedlisk już to zrobiono

Identyfikacja wskaźników dla cech przedmiotów ochrony

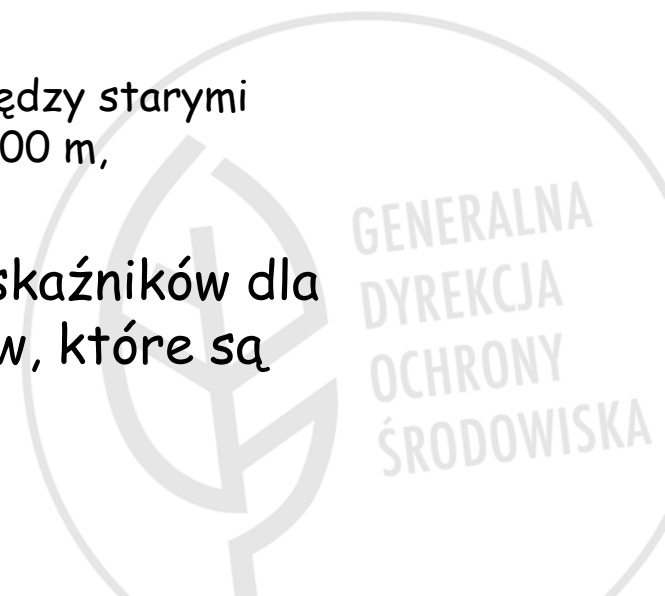
- zdefiniowanie odpowiedniego poziomu każdej cechy poprzez wskazanie wskaźników np:

skład gatunkowy roślinności - stosunek traw do roślin zielnych

dla zachowania występowania jakiegoś motyla, nie mniej niż 10% obszaru pozostanie łąką,

dla występowania chrząszcza w lesie odległości pomiędzy starymi próchniejącymi drzewami nie mogą być większe niż 100 m,

- opracowanie cech i odpowiadających im wskaźników dla poszczególnych siedlisk i siedlisk gatunków, które są przedmiotem ochrony obszaru

Identyfikacja wskaźników dla cech przedmiotów ochrony

Cecha	Wskaźnik
Zasięg/powierzchnia	Brak utraty powierzchni (zachowanie obszaru)
Skład gatunkowy roślinności – stosunek traw do roślin zielnych	Stosunek ziół do traw musi być w ramach określonego zakresu
Skład gatunkowy roślinności – pozytywne wskaźniki	Określona częstotliwość występowania/pokrycie określonymi ziołami, trawami, porostami & mchami
Skład gatunkowy roślinności – negatywne wskaźniki	Określona częstotliwość występowania/pokrycie krzewami, ziołami, trawami
Wskaźniki lokalnego zróżnicowania	Obecność/częstotliwość występowania określonych gatunków roślin lokalnych
Grunt nie pokryty roślinnością	Pokrycie albo w określonym przedziale (x %-y %) lub poniżej określonego progu (< x%) zwykle < 10%
Wysokość darni	Średnia wysokość albo w określonym przedziale (x cm-y cm) lub poniżej określonego pułapu (< x cm)
Ściółka (płaty martwej darni)	% pokrycia musi być $\leq 25\%$

Cechy przedmiotu ochrony (struktura i funkcje siedliska) - przykłady

Kombinacja florystyczna

Obce gatunki inwazyjne

Gatunki ekspansywne roślin zielnych

Gatunki synantropijne

Zwarcie szuwarów kłociowych

Ekspansja olchy czarnej

Stopień uwodnienia

Naturalny kompleks siedlisk

Gatunki ciepłolubne

Martwe drewno

Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)

Zwarcie podszytu

Zwarcie korony drzew (dostęp światła)

Gatunki obce w drzewostanie

Naturalne odnowienie drzewostanu

Obecność nasadzeń drzew

Zniszczenia drzewostanów - wiatrołomy, gradacje owadów

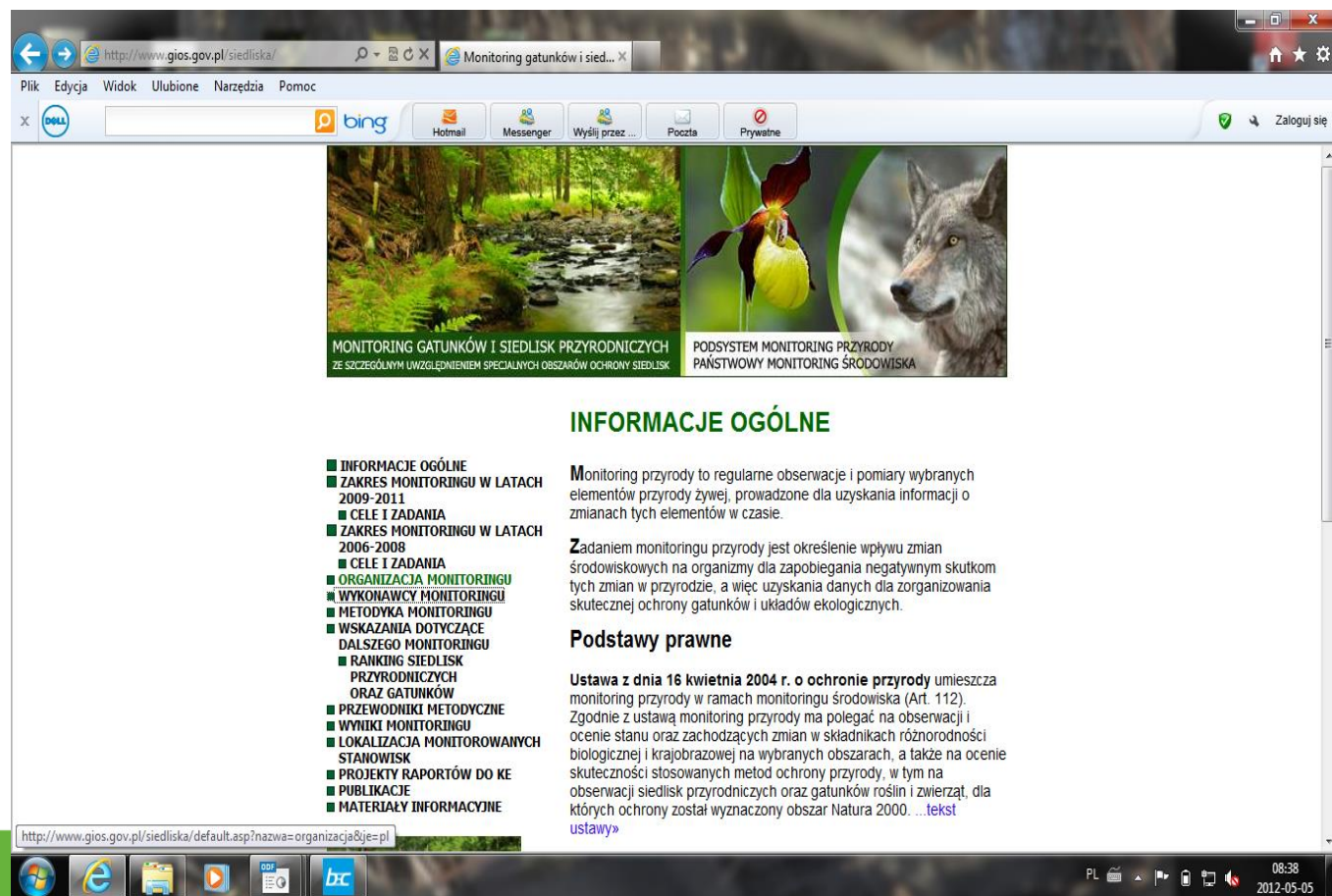

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Skąd brać wskaźniki?

Wskaźniki są opracowywane w ramach monitoringu przyrody prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

The screenshot shows a web browser window with the URL <http://www.gios.gov.pl/siedliska/>. The page features a header with navigation links (Plik, Edycja, Widok, Ulubione, Narzędzia, Pomoc) and a search bar. Below the header, there are two main images: a forest stream and a wolf's head. The text below the images reads: "MONITORING GATUNKÓW I SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY SIEDLISK" and "PODSYSTEM MONITORING PRZYRODY PAŃSTWOWY MONITORING ŚRODOWISKA".

INFORMACJE OGÓLNE

■ INFORMACJE OGÓLNE
■ ZAKRES MONITORINGU W LATACH 2009-2011
■ CELE I ZADANIA
■ ZAKRES MONITORINGU W LATACH 2006-2008
■ CELE I ZADANIA
■ ORGANIZACJA MONITORINGU
■ WYKONAWCY MONITORINGU
■ METODYKA MONITORINGU
■ WSKAZANIA DOTYCZĄCE DALSZEGO MONITORINGU
■ RANKING SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ GATUNKÓW
■ PRZEWODNIKI METODYCZNE
■ WYNIKI MONITORINGU
■ LOKALIZACJA MONITOROWANYCH STANOWISK
■ PROJEKTY RAPORTÓW DO KE
■ PUBLIKACJE
■ MATERIAŁY INFORMACYJNE

Monitoring przyrody to regularne obserwacje i pomiary wybranych elementów przyrody żywej, prowadzone dla uzyskania informacji o zmianach tych elementów w czasie.

Zadaniem monitoringu przyrody jest określenie wpływu zmian środowiskowych na organizmy dla zapobiegania negatywnym skutkom tych zmian w przyrodzie, a więc uzyskania danych dla zorganizowania skutecznej ochrony gatunków i układów ekologicznych.

Podstawy prawne

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody umieszcza monitoring przyrody w ramach monitoringu środowiska (Art. 112). Zgodnie z ustawą monitoring przyrody ma polegać na obserwacji i ocenie stanu oraz zachodzących zmian w składnikach różnorodności biologicznej i krajobrazowej na wybranych obszarach, a także na ocenie skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody, w tym na obserwacji siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. ...[tekst ustawy](#)

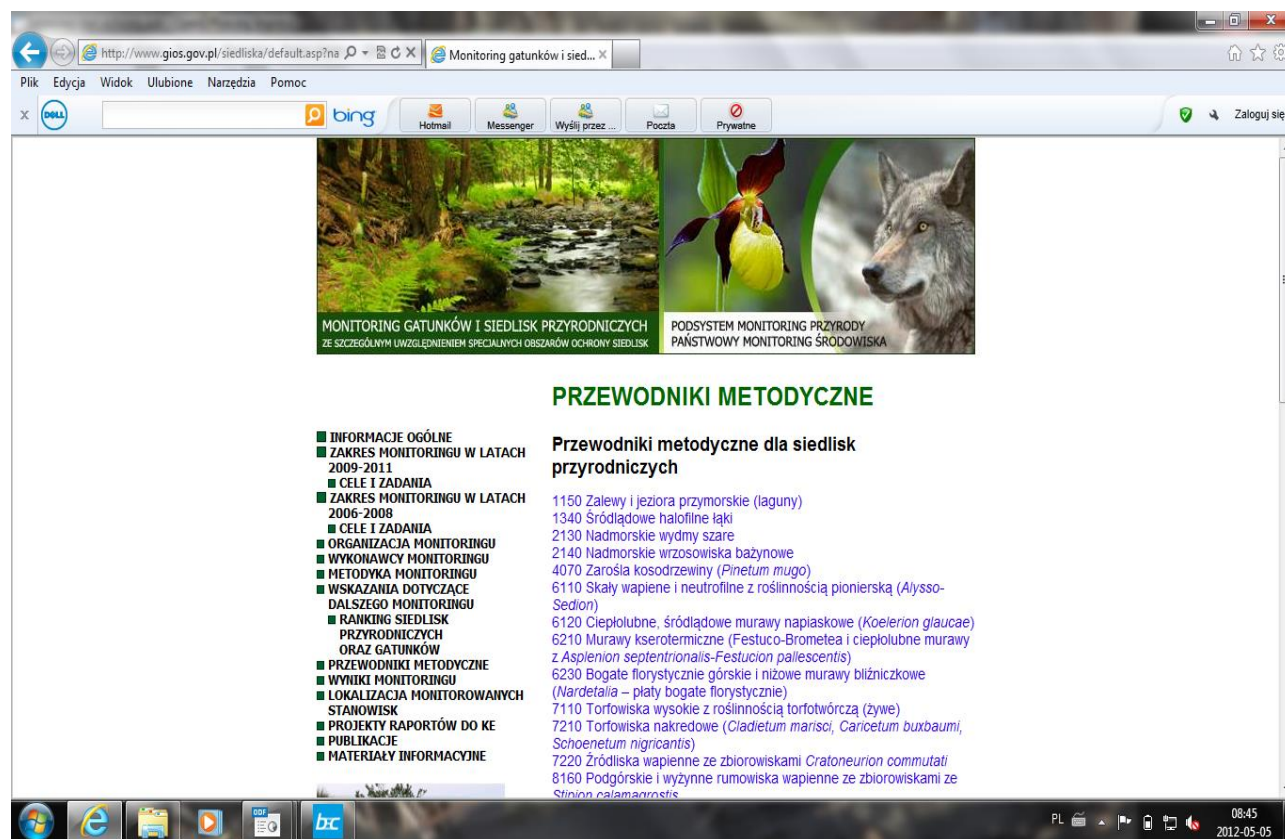

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Przewodniki metodyczne są dostępne pod adresem:

<http://www.gios.gov.pl/siedliska/default.asp?nazwa=przewodniki&je=pl>

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Identyfikacja wskaźników dla cech przedmiotów ochrony

Cecha	Wskaźnik
Zasięg/powierzchnia	Brak utraty powierzchni (zachowanie obszaru)
Skład gatunkowy roślinności – stosunek traw do roślin zielnych	Stosunek ziół do traw musi być w ramach określonego zakresu
Skład gatunkowy roślinności – pozytywne wskaźniki	Określona częstotliwość występowania/pokrycie określonymi ziołami, trawami, porostami & mchami
Skład gatunkowy roślinności – negatywne wskaźniki	Określona częstotliwość występowania/pokrycie krzewami, ziołami, trawami
Wskaźniki lokalnego zróżnicowania	Obecność/częstotliwość występowania określonych gatunków roślin lokalnych
Grunt nie pokryty roślinnością	Pokrycie albo w określonym przedziale (x %-y %) lub poniżej określonego progu (< x%) zwykle < 10%
Wysokość darni	Średnia wysokość albo w określonym przedziale (x cm-y cm) lub poniżej określonego pułapu (< x cm)
Ściółka (płaty martwej darni)	% pokrycia musi być $\leq 25\%$

Parametry oceny stanu ochrony siedliska

- Parametr 1: powierzchnia siedliska
- Parametr 2: struktura i funkcja
- Parametr 3: szanse zachowania siedliska

Każdy z parametrów jest oceniany w skali:

FV – stan właściwy

U1 - niezadowalający

U2 - zły

W przypadku braku danych zapisuje się XX = nieznany.

Koncepcja wymyślona jako wskaźnik oceny zasobów w regionie biogeograficznym / w kraju, ale może być stosowana na poziomie obszaru Natura 2000 i stanowiska

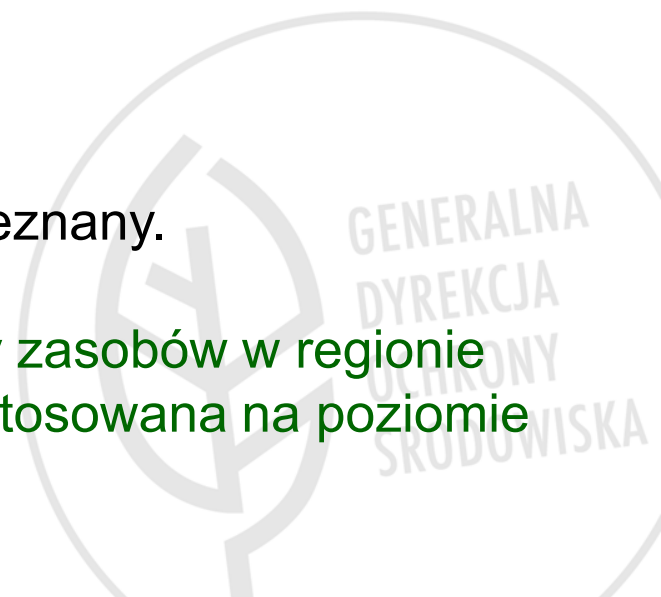

Tabela wskaźnikowa i skala oceny stanu

Wskaźnik	FV (właściwy)	U1 (nieodpowiedni)	U2 (zły)
Udział buka w drzewostanie, (w zasięgu naturalnym jodły – udział buka + jodły)*	>90%	50-90%	<50%
Udział gatunków „wczesnosukcesyjnych” w drzewostanie	<10% ale obecne	10-30% lub całkiem nieobecne	>30%
Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	<10%	10-50%	>50%
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie*	< 1% i nie odnawiające się	<10% i nie odnawiające się	>10% lub spontanicznie odnawiające się, niezależnie od udziału
Martwe drewno (łącznie zasoby)*	>10% miąższości żywego drzewostanu	3-10% miąższości żywego drzewostanu	< 3% miąższości żywego drzewostanu
Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości*	> 5 szt. / ha	3-5 szt. / ha	< 3 szt. /ha
Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	>10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat i < 50% udział drzew starszych niż 50 lat
Naturalne odnowienie drzewostanu	Tak, obfite, reagujące na luki i prześwietlenia	Tak, pojedyncze	Brak
Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	Zróżnicowana; >50% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki, prześwietlenia	Jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 10-50% powierzchni	Jednolite odnowienia lub zróżnicowana struktura KO z < 10% powierzchni zajętej przez fragmenty starego drzewostanu

Cel = Właściwy stan ochrony

SIEDLIKO PRZYRODNICZE:

1. „Nie ubywa” ...

2. Specyficzna struktura ...

Wskaźniki ?

... w tym typowe gatunki

Jakie?

... i funkcje gwarantujące trwałość

Wskaźniki ?

3. Szanse na przyszłość

GATUNEK:

1. „Nie ubywa”;

Jaka?

... Struktura populacji OK

Jaka?

2. Siedlisko gatunku
odpowiednio duże ...

Jakie?

... i właściwej jakości

Wskaźniki?

3. Szanse na przyszłość

Decyzja o jakości siedliska

Zidentyfikuj wszystkie miarodajne cechy siedliska

Mając wskaźniki cech porównaj go z obecną cechą danego siedliska

Przeanalizuj wszystkie miarodajne cechy siedliska

Jeżeli dla poszczególnych cech siedliska wszystkie wskaźniki dobrego stanu odpowiadają obecnej sytuacji to...

...Stan Ochrony Siedliska jest Korzystny

Sporządzanie PZO/PO krok po kroku - warsztaty

Praca zmierzająca do
stworzenia dokumentu końcowego

Warsztaty 3

Praca pomiędzy
warsztatami

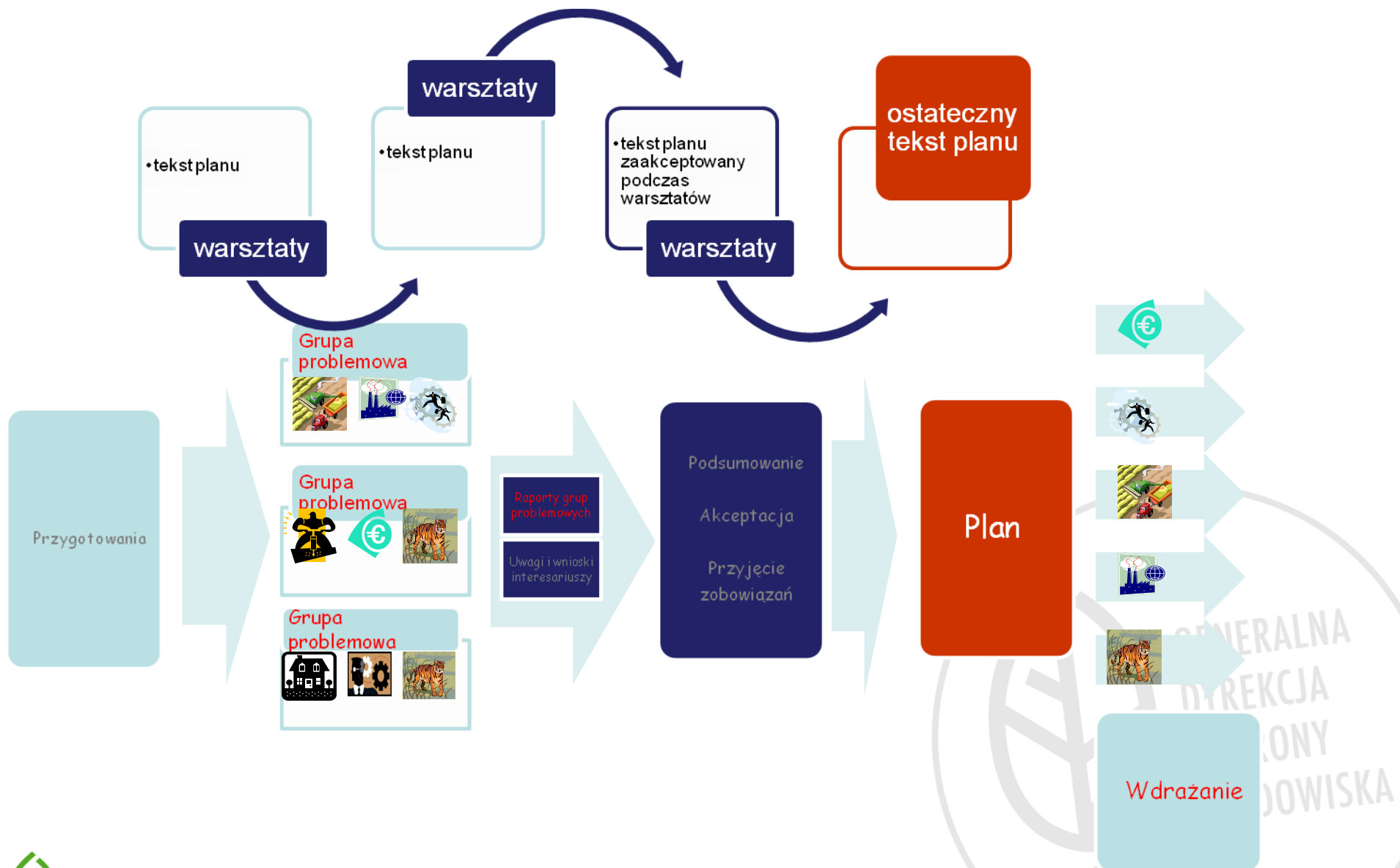
Warsztaty 2

Praca pomiędzy
warsztatami

Warsztaty 1

Proces planowania oparty na konsensusie lub uczestnictwie

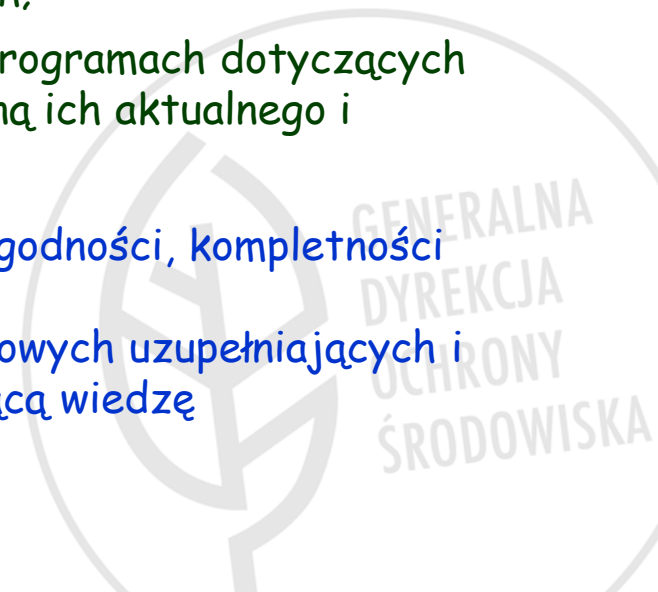
Krok po kroku: zebranie istniejących informacji

Pozyskanie i zestawienie wszystkich dostępnych informacji o obszarze Natura 2000, w szczególności o:

- uwarunkowaniach ochrony obszaru, w tym: geograficznych, przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i kulturowych, wynikających z aktualnych i potencjalnych kierunków rozwoju społecznego i gospodarczego, a także wynikających z istniejących form ochrony przyrody innych niż obszar i celów ich ochrony;
- występowaniu przedmiotów ochrony, ich stanie, zagrożeniach, wymogach i możliwości ochrony, wraz z ich zaznaczeniem na mapach;
- istniejących i projektowanych planach, strategiach i programach dotyczących obszaru lub mogących mieć na niego wpływ, wraz z oceną ich aktualnego i potencjalnego wpływu na przedmioty ochrony.

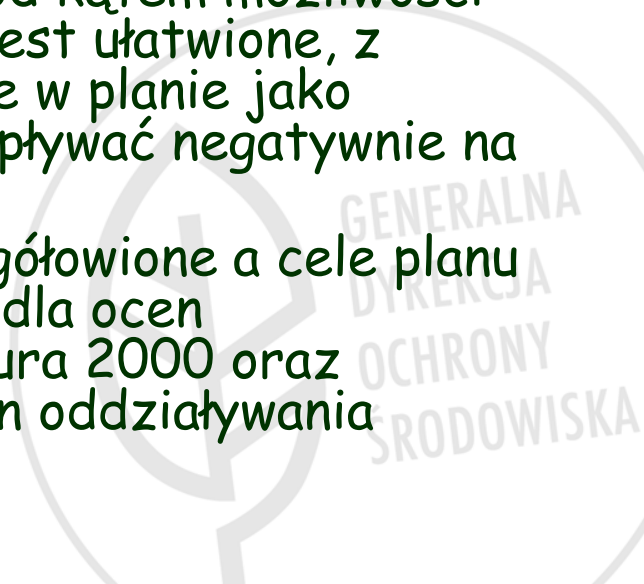
Ocena ich aktualności, wiarygodności, kompletności

Plan niezbędnych prac terenowych uzupełniających i uszczegóławiających istniejącą wiedzę

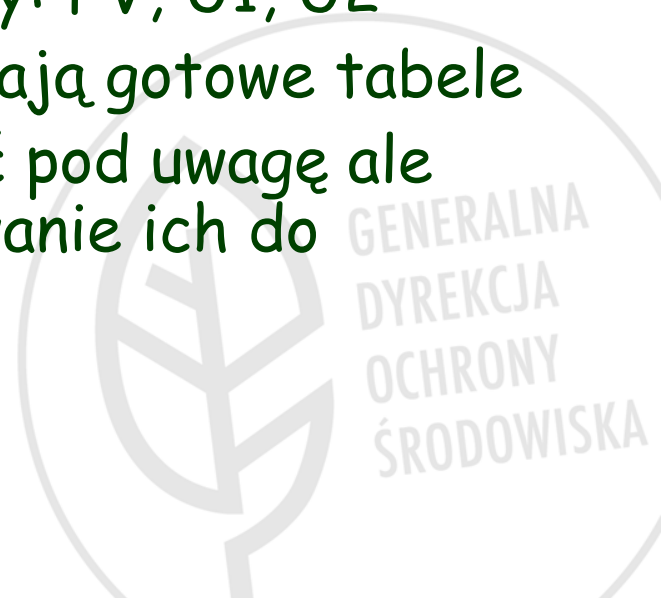
Monitoring w pzo/po

- wiedza o obszarze i jego przedmiotach ochrony, stanowiąca podstawę do późniejszego śledzenia zmian
- system monitoringu jest ustalony i działa jako „sygnał ostrzegawczy”, w przypadku gdy z przedmiotami ochrony dzieje się coś złego, umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań;
- kwalifikowanie (screening) przedsięwzięć pod kątem możliwości wywierania negatywnego wpływu na obszar jest ułatwione, z zastrzeżeniem, że przedsięwzięcie nie ujęte w planie jako zagrożenia należy traktować jako mogące wpływać negatywnie na obszar;
- „założenia ochrony obszaru” zostały uszczegółowione a cele planu zadań ochronnych są „punktem odniesienia” dla ocen oddziaływania przedsięwzięć na obszar Natura 2000 oraz punktem odniesienia dla strategicznych ocen oddziaływania innych planów;

Metodyka oceny korzystnego stanu ochrony

- skalowanie opracowane na potrzeby monitoringu i tabele wskaźnikowe opracowane dla poszczególnych siedlisk i gatunków na zlecenie GIOŚ.
- tabele wskaźnikowe zawierają wskaźniki przypisane do poszczególnych stanów na skali oceny: FV, U1, U2
- nie wszystkie przedmioty ochrony mają gotowe tabele
- przy ocenie stanu należy tabele brać pod uwagę ale można i należy proponować dostosowanie ich do lokalnych warunków

Wytyczne GDOŚ do tworzenia pzo

Opracowanie
planu zadań ochronnych
(PZO)

dla obszaru Natura 2000

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

al. Ogórkowa
Zapewniając:
Głównego Dyrektora Ochrony Środowiska
Zast. Głównego Dyrektora
Jadwiga Szymańska
Piotr Otowski

Wytyczne wydane na podstawie art. 32 ust. 1 2012-12-12
w świetle art. 32 ust. 2 pkt 1
ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Szablon dokumentacji pzo

Sandr Wdy PLH040017 - dokumentacja planu zadań ochronnych (PZO)

1. Etap wstępny pracy nad Planem

1.1. Informacje ogólne

Nazwa obszaru	Sandr Wdy	
Kod obszaru	PLH040017	
Opis granic obszaru	Pobierz punkty w formacie CSV	
SDF	ID	Data dodania
	SDF_Sandr_Wdy	2014-02-12 13:45:21
Położenie	Jeżewo(gmina wiejska), Powiat: świecki(woj. kujawsko-pomorskie) Osie(gmina wiejska), Powiat: świecki(woj. kujawsko-pomorskie) Wartubie(gmina wiejska), Powiat: świecki(woj. kujawsko-pomorskie) Lubichowo(gmina wiejska), Powiat: Starogardzki(woj. pomorskie) Osieczna(gmina wiejska), Powiat: Starogardzki(woj. pomorskie) Osiek(gmina wiejska), Powiat: Starogardzki(woj. pomorskie)	
Powierzchnia obszaru (w ha)	6320.75	
Status prawny	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty	
Termin przystąpienia do sporządzenia Planu	2012-10-31	
Termin zatwierdzenia Planu		
Koordynator Planu	Sławomir Rajnik	
Planista regionalny	Bogumiła Kujawa-Woźniak	
Sprawujący nadzór	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku	

1.2 Ustalenie terenu objętego Planem

Szablon dokumentacji pzo

Moduł B

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

Przedmioty ochrony objęte Planem										
L.p.	Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV,U1,U2,XX	Ocena stanu ochrony po weryfikacji wg skali FV,U1,U2,XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV,U1,U2,XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV,U1,U2,XX	Uwagi
1	*Ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe	6120	37e3	Powierzchnia siedliska: XX	Ekspansja krzewów i podrostu drzew (h12)	brak	XX	XX	XX	
				Struktura i funkcje: XX	Gatunki charakterystyczne (h1)	brak	XX			
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych (h21)	brak	XX			
				Perspektywy ochrony: XX	Rodzime gatunki ekspansywne (h239)	brak	XX			
					Obce gatunki inwazyjne (h38)	brak	XX			
					Struktura przestrzenna płatów siedliska (h58)	brak	XX			
					Zachowanie strefy ekotonalnej (h74)	brak	XX			

Szablon dokumentacji pzo

5. Cele zadań ochronnych

L.p.	Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia właściwego stanu ochrony
1	* Bory i lasy bagienne 91D0	U2	Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym (U2). Poprawa parametru martwego drewna w drzewostanach. Poprawa uwodnienia części płatów siedliska.	Możliwe utrzymanie stanu siedliska w okresie 10 lat oraz jego poprawa w dłuższej perspektywie czasowej.
2	*Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe 6120	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania i stanu zachowania płatów siedliska. Zachowanie siedliska w obszarze.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania siedliska.
3	*Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe 91E0	U2	Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym (U2). Poprawa parametru martwego drewna w drzewostanach.	Możliwe utrzymanie stanu siedliska w okresie 10 lat oraz jego poprawa w dłuższej perspektywie czasowej.
4	*Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) 7110	FV	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie zachowania (FV).	Możliwe jest utrzymanie stanu siedliska w okresie 10 lat
5	Boleń 1130	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
6	Bóbr europejski (euroazjatycki) 1337	FV	Utrzymanie gatunku we właściwym stanie zachowania (FV).	Możliwe utrzymanie stanu zachowania populacji gatunku w okresie 10 lat.
7	Czerwończyk nieparek 1060	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
8	Głowacz białopłetwy 1163	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
9	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7230	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania i stanu zachowania płatów siedliska. Zachowanie siedliska w obszarze.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania siedliska.
10	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 9170	U1	Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym (U1). Poprawa parametru martwego drewna w drzewostanach.	Możliwe utrzymanie stanu siedliska w okresie 10 lat oraz jego poprawa w dłuższej perspektywie czasowej.
11	Koza 1149	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
12	Kumak nizinny 1188	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
13	Lipiennik Loesela 1903	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
14	Minóg strumieniowy 1096	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy z zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Możliwa do określenia po przeprowadzeniu inwentaryzacji i ocenie stanu zachowania gatunku.
15	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne 3160	FV	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie zachowania (FV). Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie stanu zachowania dla 3 zbiorników.	Możliwe jest utrzymanie stanu siedliska w okresie 10 lat

Szablon dokumentacji pzo

Moduł C

6. Ustalenie działań ochronnych

L.p.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne					
		Nr	Nazwa	Zakres prac	Miejsce realizacji	Termin wykonania	Szacunkowe koszty (w tys. zł)
1	1060 - Czerwończyk nieparek - FB7A	Działania związane z ochroną czynną					
		1					
		Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
		1					
		Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
		1					
		Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
		1	Uzupełnienie stanu wiedzy.	Uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania, stanu zachowania gatunku i jego siedlisk oraz zagrożeń wraz z określeniem i podjęciem ewentualnych działań ochronnych, a także wyznaczeniem stanowisk monitoringu.	obszar Natura 2000	W ciągu 10 lat.	15
							RDOŚ w Bydgoszczy, RDOŚ w Gdańsku
2	1188 - Kumak nizinny - 8595	Działania związane z ochroną czynną					
		1					
		Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
		1					
		Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych					
		1					
		Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony					
		1	Uzupełnienie stanu wiedzy.	Uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania, stanu zachowania gatunku i jego siedlisk oraz zagrożeń wraz z określeniem i podjęciem ewentualnych działań ochronnych, a także wyznaczeniem stanowisk monitoringu.	obszar Natura 2000	W ciągu 10 lat.	15
							RDOŚ w Bydgoszczy, RDOŚ w Gdańsku

Szablon dokumentacji pzo

7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony

L.p.	Przedmiot ochrony	Cel	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
1	Boleń 1130	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania i stanu zachowania populacji gatunku.	Zgodnie z metodyką GIOŚ.	Zgodnie z metodyką GIOŚ.	Zgodnie z metodyką GIOŚ.	Co 5 lat.	Monitoring na wybranych stanowiskach, po przeprowadzeniu badań w zakresie miejsc występowania i stanu zachowania gatunku.	RDOŚ w Bydgoszczy RDOŚ w Gdańsku	100 wszystkie ryby
2	Bóbr europejski (euroazjatycki) 1337	Utrzymanie gatunku we właściwym stanie zachowania (FV).	1. obecność populacji, 2. stałość występowania / stopień wykorzystywania terytorium, 3. stan zachowania siedliska; 4. dostępność zasobów pokarmowych, 5. reżim wodny siedliska, 6. wpływ czynników antropogenicznych, 7. wpływ obcych gatunków inwazyjnych.	1. obecność populacji, 2. stałość występowania / stopień wykorzystywania terytorium, 3. stan zachowania siedliska; 4. dostępność zasobów pokarmowych, 5. reżim wodny siedliska, 6. wpływ czynników antropogenicznych, 7. wpływ obcych gatunków inwazyjnych.	1. obecność populacji, 2. stałość występowania / stopień wykorzystywania terytorium, 3. stan zachowania siedliska; 4. dostępność zasobów pokarmowych, 5. reżim wodny siedliska, 6. wpływ czynników antropogenicznych, 7. wpływ obcych gatunków inwazyjnych.	Co 5 lat.	1. Nowy Jaszcz, stanowisko na Sobińskiej Strudze N 530 34' 55,8 E 180 25' 28,3 2. Łązek, stanowisko w rezerwacie „Jezioro Piaseczno” N 530 39' 34,2 E 180 14' 52,6 3. Stara Huta, stanowisko na dopływie Sobińskiej Strugi N 530 39' 35 E 180 24' 15,6	RDOŚ w Bydgoszczy	8
3	*Cieplolubne, śródłądowe murawy napiaskowe 6120	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania i stanu zachowania płatów siedliska. Zachowanie siedliska w obszarze.	Zgodnie z metodyką GIOŚ.	Zgodnie z metodyką GIOŚ.	Zgodnie z metodyką GIOŚ.	Co 5 lat.	Monitoring na wybranych stanowiskach, po przeprowadzeniu badań w zakresie miejsc występowania i stanu zachowania siedliska.	RDOŚ w Bydgoszczy RDOŚ w Gdańsku	6

Monitoring w zarządzenie ustanawiającym pzo

wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	siedliska zgodnie z metodyką Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, co 5 lat.	- leśnictwo Kwiatki, oddział: 74i; 2. Nadleśnictwo Trzebciny: - leśnictwo Pohulanka, oddział: 309l, 310h 3. Nadleśnictwo Lubichowo: - leśnictwo Wdecki Młyn, oddział: 278f	Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy; Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku
3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	Monitoring stanu zachowania siedliska zgodnie z metodyką Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, co 5 lat.	Nadleśnictwo Osie: - leśnictwo Stara Rzeka, oddział: 156l	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Monitoring stanu zachowania siedliska zgodnie z metodyką Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, co 5 lat.	gmina Lubichowo: - obręb Smolniki, działki nr: 25/38, 25/28, 25/35,	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	Monitoring stanu zachowania siedliska zgodnie z metodyką Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, co 5 lat.	Nadleśnictwo Osie: - leśnictwo Stara Rzeka, oddział: 156k, 156d	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	Monitoring stanu zachowania siedliska zgodnie z metodyką Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, co 5 lat.	Gmina Osiek: - obręb Radogoszcz, działki nr: 27/11, 29, 32, 33/10, 33/13, 33/5 Nadleśnictwo Osie: - leśnictwo Stara Rzeka,	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku, Regionalny

Monitoring w zarządzeniu ustanawiającym pzo

		Zbierkowo, dz. ewid. nr 44/2, obręb ewid. Zbierkowo, gmina Pobiedziska (oddz. 214jx, obręb Czerniejewo, Nadleśnictwo Czerniejewo). Ciek dopływający do jeziora Jeziórko: Szkudelniak, dz. ewid. nr 74, obręb ewid. Kocialkowa Górka, gmina Pobiedziska (oddz. 261s, obręb Czerniejewo, Nadleśnictwo Czerniejewo).	
24.	Monitoring trofii jezior w następującym zakresie: – tlen rozpuszczony w warstwie powierzchniowej, – odczyn pH w warstwie powierzchniowej, – przewodność właściwa w warstwie powierzchniowej, – chlorofil a w niestratyfikowanej warstwie powierzchniowej, – azot mineralny w warstwie powierzchniowej, – fosfor ogólny w warstwie powierzchniowej, – fosforany rozpuszczone w warstwie powierzchniowej, – rzeczywisty zasięg strefy świetlnej – suma strefy eufotycznej i dysfotycznej.	Siedlisko przyrodnicze 3150: – Jezioro Wójtostwo – dz. ewid. nr 68, obręb ewid. Wójtostwo, gmina Pobiedziska. – Jezioro Grzybionek – dz. ewid. nr 249 (część), obręb ewid. Polska Wieś, gmina Pobiedziska (oddz. 213y, obręb Czerniejewo, Nadleśnictwo Czerniejewo). – Jezioro Jeziórko – dz. ewid. nr 281 (część), obręb ewid. Kocialkowa Górka, gmina Pobiedziska (oddz. 261k obręb Czerniejewo, Nadleśnictwo Czerniejewo).	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.

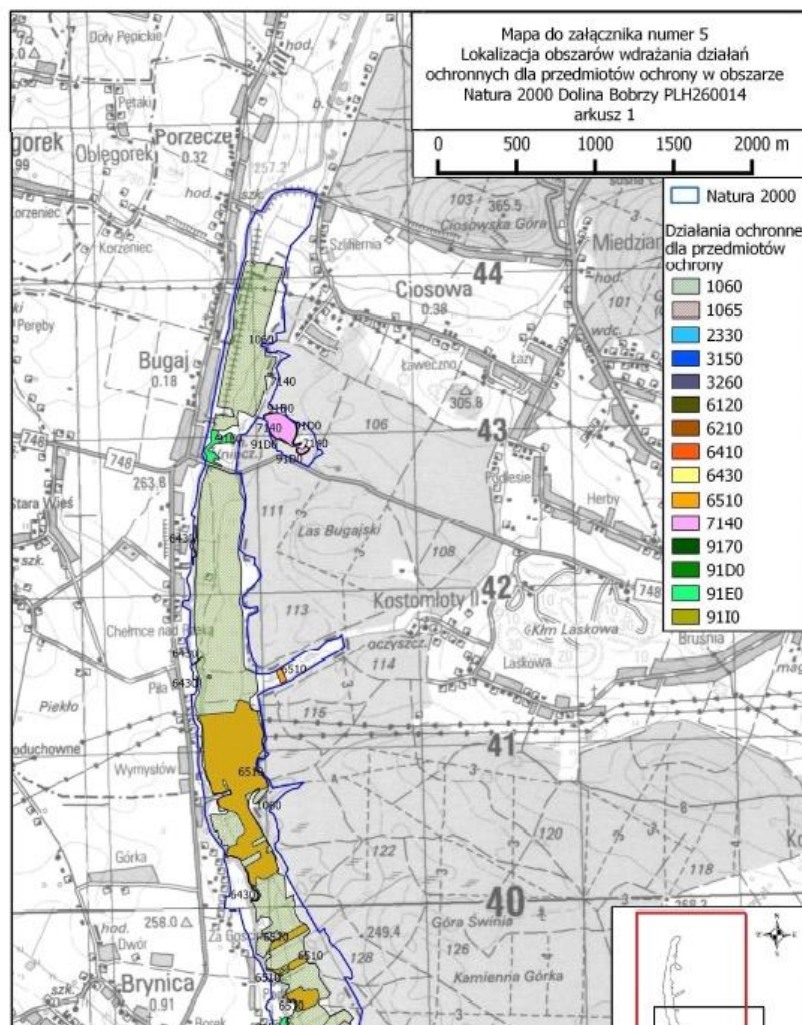
Monitoring w zarządzaniu ustanawiającym pzo

Dziennik Urzędowy Województwa Świętokrzyskiego

- 63 -

Poz. 1415

LOKALIZACJA OBSZARÓW WDRAŻANIA DZIAŁAŃ OCHRONNYCH – MAPA POGLĄDOWA (ARKUSZE 1-2)

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Monitoring w zarządzaniu ustanawiającym pzo

plany zadań ochronnych
Natura 2000

O projekcie

► [Założenia](#)

► [Cele](#)

► Grupa docelowa

[Partnerzy](#)

[Komitet sterujący projektu](#)

[Zespół Doradztwa
Merytorycznego](#)

[Platforma informacyjno-
komunikacyjna](#)

projekty.gdos.gov.pl » [Projekty krajowe](#) » [Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski](#)

Założenia

 2015-08-03

W ramach działania 5.3 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wraz z 16 regionalnymi dyrekcjami ochrony środowiska zrealizowała projekt POIS.05.0 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” z dofinansowania środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. To kwota ponad 23 mln zł. Instytucją Wdrażającą realizację projektu było Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych.

Głównym celem projektu opracowywania planów zadań ochronnych jest rozwój systemu zarządzania obszarami Natura 2000 w Polsce poprzez opracowanie dokumentacji planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (w formie aktów prawa miejscowego co najmniej 370 z nich). Zgodnie z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 92/43/EWG (Dyrektywa o ochronie siedlisk i gatunków zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem).

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE

PROJEKTY KRAJOWE

PROJEKTY REGIONALNE

DLA SAMORZĄDU

DLA BUDŻETU

DLA STUDENTÓW

DLA DZIENNIKA

plany zadań ochronnych
Natura 2000

[O projekcie](#)

[Partnerzy](#)

[Komitet sterujący projektem](#)

[Zespół Doradztwa
Merytorycznego](#)

[Platforma informacyjno-
komunikacyjna](#)

[Warsztaty](#)

[Publikacje i materiały do
pobrania](#)

[Kontakt](#)

[projekty.gdos.gov.pl](#) • [Projekty krajowe](#) • [Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski](#) • Publikacje i materiały do pobrania

Publikacje i materiały do pobrania

2015-08-03

- [Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000](#)
- [Standard danych GIS w ochronie przyrody](#) autorstwa M. Łochyńskiego i M. Guzika
- [Adaptacja Standardu Danych GIS w ochronie przyrody na potrzeby gromadzenia danych przestrzennych dla projektu POIS.05.03.00-00-186/09 pn. Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski w roku 2011 \(NIEAKTUALNE - PATRZ PODRĘCZNIK DO OBSŁUGI PIK\)](#)
- [Przykładowo wypełnione warstwy Adaptacji GIS \(NIEAKTUALNE - PATRZ PODRĘCZNIK DO OBSŁUGI PIK\)](#)
- [Prezentacja ze szkolenia z zakresu funkcjonowania platformy informacyjno-komunikacyjnej \(PIK\) - 5-6 lipca 2012 r.](#)
- [Podręcznik do obsługi PIK](#)
- [Wytczne Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska do opracowania planu zadań ochronnych \(PZO\) dla obszaru Natura 2000](#)

Kalendarium

◀ Wrzesień 2015

	1	2	3	4	5
7	8	9	10	11	12
14	15	16	17	18	19
21	22	23	24	25	26
28	29	30			

Galerie zdjęć

◀ [Zobacz inne galerie](#)

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl